

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

Ціна
примірника
16 сот.
На провінції
20 сот.

Виходить ще два
рази крім щоти-
жня.

політична, економічно-суспільна часопись.

(Редакція Руська ч. 3.)

Лизогуб проти Гетьмана.

„Berliner Tagblatt“ містить розмову свого німецького співробітника з президентом укр. кабінету Лизогубом. В сій розмові Лизогуб між иншим сказав таке:

„Міродатні круги України стоять супроти програми федеративних взаємин з Росією взагалі на становищі угоди з 8. червня 1654 р. Ся угода звучить: Самостійність України, як замкненої державності, далі власне законодавство, свободний вибір гетьмана, право самостійних переговорів з заграничними державами, власне військо. Тоді існував ще один персональний союз з Росією, отже також міцна угода для спільного веденя війни, значить офензивна і дефензивна звязь. Однак Росія з бігом часу відсувала одну за другою точки сеї угоди і злегковажувала їх, доки не остаточно Україна не стала провінцією Росії.

Сьогодні, коли Україна є вже самостійною державністю, стаємо на сім становищі, що тільки на підставі сеї угоди є можливі які небудь взаємини з Росією. Є можливе, що коли Росія утворить собі кріпке правительство, заключить ся з нею затічно-оборонний союз, але тільки на основі угоди з 1654 року.

Як державна форма для України приходить під розвару гетьманство, котре мусить бути задержане як традиційне правительтво на Україні. Гетьманство є спеціально українське, виросле з привичок і вдачі Українця, імя гетьмана є ослонене сійвом вікової історії, гетьман буде вибираний нотаблями краю які мають довіру населеня на протяг цілого життя, і буде мати конституційні, монархістичні права. Очевидно, щоб не був абсолютним володарем, буде стояти при його боці заступництво народа, якого далекойдучі уповноваженя будуть конституційно усталені.

Читаш український читачу, отсю заяву укр. президента міністрів і очам своїм не віриш. Так значить: Лизогуб проти гетьмана Павла Скоропадського. Гетьман заявляє не раз і не два, що він думає будувати цілком самостійну укр. державу, остаючи в близьким союзі з Німеччиною, що всяка в якій небудь формі злука з Велико-

сією виключена та що він сам політичний германофіл — а його-ж таки президент-міністрів без війних обиняків проголошує, що Україна („рішачі круги“ її) думає вернутися до федерації з Росією, стати частиною рос. федеративної держави та заключити з Росією тисний союз.

А прочитавши таке читачу, спитаєш: Чи не є се чисте божевілля, коли два кермуючі мужі України ставлять програми, що себе взаємно виключають?... Чи не чисте се божевілля і злочин на народі, коли два кермантчі держави вказують їй на будуче два як-раз противні напрямки політики?

Чи можливе се в якій-небудь иншій державі на світі, щоби президент міністрів так десавував голову держави — царя, короля, князя чи президента — як Лизогуб Гетьмана?... Чи дає яка инша держава такий сумний образ політичного безрозумя, як дає такою двоїстостью і противорічностю політикою Україна?...

Можна бути сеї думки, що гетьман, або і той, що Лизогуб. Але рівночасно ісповідувати оба погляди неможливо. Держава, котрої правителі сидять так на двох стільцях, мусить опинитись на землі. Політика — річ серйозна і одвічальна.

І коли гетьман сказав: „як прикликано раз Німців, то треба з ними льояльно йти“ та коли він твердо повторює: „я хочу при підмові союзників збудувати вповні самостійну укр. державу“ — то се є політика. Але коли його президент міністрів зараз опісля заявляє, що він хоче федерації з Росією (річ сама по собі впрочім надаючи ся до дискусії) то се вже не політика — а інтрига проти гетьмана, запобігана заздальгидь ласки антанті або глупа „малоросійська хитрість“.

В кождім разі найвнєша пора, щоби п. гетьман зробив лад з тими вічними противорічностями, що від них аж кишить історія України за послідні місяці, а котрі лише оскандалюють Україну і її правителів в очах всіх серйозних політиків і держав та нанесли вже Україні стільки втрат.

1918
 16 COL
 20 COL

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

менту, щоби дізнати ся про сесію парламенту у вересні.

Між всякими поглядами перевагає той, що сесія у вересні лиш тоді сповнить задачу, коли всі партії згодять ся присвятити сю сесію виключно поладнанню податкових проєктів. Однак на се мало виглядів. Парламент, зібравши ся, не екоче перейти мовчки над подіями останних часів або виключити із своєї критики питання виживлення. В парламентарних кругах вважають, що палата послів, яка накладає нові податкові тягари, не журати ся о питання виживлення, не доцільно би своїх обовязків. Тому й не вірить ніхто, щоби могла відбутися сесія з такими застереженнями.

Буде доцільніше зрєкти ся сесії у вересні, а зібрати послів в жовтні для продовження нарад. — Прокти податків не потерять на тім, бо вони можуть творити перший предмет дневного порядку.

Рішення про се ще не має, однак воно повинно би появились до кінця серпня.

З України.

Заняте Катеринодару.

„Frankfurter Morgenblatt“ повідомляє: Після донесення української телеграфічної агентури відділ добровольців під командою генерала Ерделі заняли Катеринодар в кубанській області.

Київ, 15. серпня. Після донесення часопису „Кієвский Голос“ між Одесою а приставами Болгарії і Румунії буде піднятий рух пароходами.

Події на Україні.

Український президент міністрів в Берліні.

„Pester Lloyd“ з дня 17. серпня пише: Президент міністрів України Лизогуб прибуде в суботу в полудне до Берліна. Йому товаришать державний секретар міністерства справ заграничних Палтов і Кочубей.

В українсько-російських мирових переговорах.

Нота російської мирової делегації, яку доручено на останнім засіданню обрахункової комісії, відмовляє Україні права на частину російського державного майна, з огляду на великі втрати, які потерпіла Росія через відокремлене України.

Українська мирова делегація доручила на засіданню політичної комісії письмеиу заяву до питання права означени границь. яке говорить: Тому, що область Дону на основі права самоозначення проголосила свою самостійність, признану опісля через Україну, українська мирова делегація може з Росією переговорювати тільки про усталене границь від Вигоновського озера до Новогоперська і домагає ся перейти безпроволочно до остаточного усталеня границь.

Предвідник російської делегації Раковський заявив, що остаточна відповідь може бути уділена тільки на повних зборах, а до сєї пори мусть зупинити ся робота воїх комісій.

Секретар російської мирової делегації повідомив заступників преси, що заява Раковського в ніякім случаю не може бути вважаєна розбіжтєм мирових переговорів.

Засноване південно-славянської національної Ради.

„Neue fr. Presse“ з дня 17. с. м. доносить з Любляни: В тучешній салі ратуша відбуло ся вчера конститууюче зібранє південно-славянської національної Ради, на яке прибули муні домери з Країни, Сербії, Каринтії, Далматії і Далматії. Національна Рада, яка числить 52 членів має заступати асоційських південних Славян в справах національно-по-

По тамтім боці...

Читаємо в „Reichspost“ з дня 18-го с. м.: Під проводом колишнього професора Авішенка мала утворити ся в Парижі укр. „Національна Рада“, яка ставить собі задачею протидіяти німецьким впливам на Україні і приготувати реорганізацію краю в порозумінню з антантою.

Вигляди на сесію парламенту у вересні.

З нагоди сесії у вересні будуть задержані ся у Відні німецькі кішеніки...

літатичних, господарських і культуральних, а особливо давати нову силу державно-правному рухові в рамках монархії. Предсідником національної Ради вибрано одногослосно голову парламентарного південно-славянського клубу, посла Корошеца.

В звязі з заснованем національної Ради відбули ся сьогодні в Любляні політичні наради, на які прибули вже вчора члени південно-славянського клубу, численні чеські послы і політики під проводом посла Станека, польська делегація під проводом був. міністра Гломбинського, далі численні хорватські і сербські послы.

Ранком пойдуть учасники наради до Йоганнесталь в долишній Країні, де відбуде ся відкриття пропам'ятної таблиці дра Крека, автора південно-славянської декларації з дня 30. мая 1917 р.

Розмова з Буряном.

Відень, 19-го серпня. — Гр. Бурян прийняв нині заступника часопису „Az Ujsag“, котрий запитав його про вислід наради в гол. квартирі.

„Я вповні вдоволенний вислідом наради. Мимо короткого часу зроблено значні поступки у важних питаннях і нема ні одної спільної справи, яка не була би обговорена“.

— З сих слів слідує, що обговорювано також польську справу.

„Певно, і то з дуже вдоволяючим успіхом. Не можна було запускати ся в подробиці, але визначено календарієм, після якого скорим ходом підуть далші наради“.

— Чи можете, Вапа Експеленціє, висловитись про підстави сих переговорів?

„Можу вас запевнити, що наша програма є та сама, що передтим, а саме: ми держимо ся принципу, що треба конче узгодити бажання Поляків в справі їх будучої судьби в границях життєвних інтересів осередних держав. Рішено, що в переговорах між Монархією і Німечиною в польській справі будуть брати участь також Поляки“.

— Чи Поляки будуть також рішати про державну форму і особу свого короля?

„Певно, Поляки мають право вибирати свого короля. Решта покаже ся при переговорах“.

— Чи на конференції обмірковувано також можливість миру?

„Можу вас запевнити, що обговорювано всі важні питання що до війни і миру. Стою на сій становищі, що навіть, як би нас змушено вести далше війну, то ми всіма способами будемо стреміти до зроблення мира. Наша акція піде рівнобіжно з воєнними операціями. Як довго ворог хоче знищити нас мілітарно, доси будемо боронити ся. Се не виключає однак, що будемо стреміти до почетного мира на підставі порозуміння“.

Голоси німецької преси про польську справу.

Німецька державна преса живо коментує майбутнє утворене самостійного польського Королівства, не злученого з ніодною з двох осередних монархій ніякими зв'язками унії. Через таку розв'язку польського питання переважала німецька концепція над австрійською комбінацією, котра зміряла до австро-польської розв'язки. Щоби улегшити австрійським державним мужам відступлене від занятого становища, Німеччина годить ся, що польським королем має стати австрійський архикнязь. Знова, щоби передати дня своєї концепції Поляків, ставлять їм Німці на горизонті поширене границь Польщі на сході. Тут наводимо кілька замітних голосів німецької державної преси.

„Vorwärts“ пише, що розв'язка польської справи є тому так тяжка, бо до будови національної польської держави приступають дві монархії які самі мають між своїми го-

рожанами значний процент Поляків, яких не хочуть позбути ся. Польська політика осередних держав і обтяжена сама в собі противоріччям. Знова польський народ як такий не має можности порішити сам свою долю. В його імени говорили Поляки, про котрих каже ся, що вони заступають лише меншість народа і понадто є зависимі від окупаційних властей. Ті дідичівські заступники мають інтерес вийти в тісні зв'язки з Німечиною, бо після віддалення від Росії підуть в гору ціни різнородних їх продуктів, а сим самим піднесеть ся рентна від землі і ціна самої землі.

„Frankfurter Zeitung“ в передовиці зі 16. серпня зазначає, що утворене незалежного польського Королівства з давньої Конгресівки і при деяким поширенням границь на схід з австрійським архикнязем як польським королем — улегшило австро-угорським політикам відступлене від так званої австро-польської розв'язки. В Польщі архикнязь може числитися на підпорку феодалних кругів. При сій стоїть отвором питання, о скільки великі перевороты в Росії, які мають великий вплив на політичну думку східноєвропейських народів, викликали або республіканську струю серед Поляків. Від сего буде залежати, чи ново утворена монархія буде могла сама удержати ся без сталої чужої помочи.

„Kreuzzeitung“ говорить: Не хочемо сперечатися про се, чи тепер була відповідна хвиля рішати польське питання. Однак ми тішимо ся, що правдоподібно остаточно усунуто на бік австро-польську розв'язку, яка довгий час стояла клином між заприятельними державами. Уступку Австро-Угорщини улегшено тим, що тим раз частійше піднімали ся в Австрії голоси, котрі висловлювали ся проти прилучення Польщі до Австрії. Ми хочемо підждати, поки молоде Королівство не зрече ся своїх великопольських планів, а опре ся цілком о Німечину.

„Berliner Neuesten Nachrichten“ кажуть: Польща буде правдоподібно самостійним королівством опертим о Німечину, але з австрійським архикнязем як королем. З німецького становища мусять ся безуслівно бажати, щоби поробити зарядження для обезпеченої постави польського Королівства супроти нас і в сій цілі, щоби справити відповідно польсько-німецьку границю.

„Deutsche Tageszeitung“ каже: Як Поляки хочуть мати запоруку своєї самостійности і можности розвитку, то мусять оперти ся о осередні держави.

Німецька державна преса — а за нею також польська варшавська преса приймає за факт, що на конференціях в німецькій головній квартирі зашло рішене в справі утворення незалежного польського Королівства. Натомість німецька віденська преса і частина галицької польської преси все ще твердять, що польська справа не поладжена ще дефінітивно і не виключена ще можливість австро-польської розв'язки. Щоби не розширюватись довго над крутистями віденської преси зачитуємо тут лиш голос „Neue fr. Presse“.

В суботнішнім вечірнім числі пише вона, що поголоски, ціля яких обібрано сю чи ту дорогу, не справджують ся. Про упадок комбінації австро-польської розв'язки нічо не звісно. Рішеня ще не прийнято. Подібно висловлюють ся другі віденські газети. Мають вони слушність о стільки, о скільки ходять про порішене незалежности польської держави в деталях. Такого рішеня ще нема і не буде скоро. Ходить тут передовсім о забезпеченне прав і інтересів Німечини і Австро-Угорщини в новім Королівстві, а з другої сторони визначенне границь нового Королівства передовсім на сході і півночі. При сій визначеню границь, яке мусять полягати, о скільки ходять о Україну, на виразних постановах берестейського договору, буде мусяла забрати слово Україна, — а далше Литва, Німечина і Прибалтійські держави а може і Росія.

Заповіджена подорож українського пре-

зидента міністрів Лівогуба до Берліна стоїть правдоподібно з питанням про визначенне східних границь Польщі. Остаточно порішеня всіх справ не скоро належить ся надіяти. Впрочім воєнні події можуть привести ще до засадничих змін цілої сеї розв'язки.

Кандидатура архикнязя Карла Стефана і політичні вигляди.

„Budapester Hirlap“ доносить: Голоси про зїзд в головній квартирі кладуть натиск на можливість остаточної розв'язки польської справи, з сим, що польським королем буде архикнязь Карло Стефан. Через те упала би очевидно сполука Королівства з Галичиною, а також персональний союз з Австро-Угорщиною. Причина висунення кандидатури архикнязя Карла Стефана є передовсім ся, що архикнязь мешкає постійно в Польщі, говорить по польськи і є посвоячений з польською аристократією, особливо з Радивилами. Вибір короля має наступити мабуть вже у вересні, а саме поодинокі міста і громади ухвалять відповідні резолюції, які б заступили плебісцит. Як залежують, Варшава мала вже висказати свою згоду на таку розв'язку польської справи.

НОВИНИ.

— Пожлик. Нам пишуть: Батьки, які хочуть у вересні с. р. дати своїх дітей до школи в Бродях: священники, селяни, міщани, учителя, урядники, зволють зїхатись в понеділок 26. серпня в домі „Самопоміч“ о годині 2. з полудня, щоби порадитись — де і як умістити дітей своїх в Бродях, щоби могли користати зі шкільної науки. Бурса українська знищена до тла: інвентар зивезли фірами до Росії ще за 1-ої інвазії. Бурса Ефімовича, якої куратором є крилошанин і парох Бродів о. Долинський, знищена рівнож, потребує великої адаптації, щоби можна було замешкати. Повістає можливий дім Руської каси, де могло би 10—20 учеників знайти приміщеня. Куратором сього дому є рівнож о. парох Долинський. Ціни харчів дуже високі, тому добре буде, щоби батьки згодились самі довозити для своїх дітей харчі з дому. Заряд бурси дав би приміщеня і опіку, а інвентар, ліжко, постіль, то що мусять кождий мати своє. — З Виділу Товариства Української повітової Бурси: о. Софрон Глібовицький, голова.

— 12-літнього хлопця засуджено на 12 літ в'язниці! Віденська преса обговорює живо типово жорстокий засуд військового суду, яким 12-літнього хлопця Володимира Навратіля з Гаї на Моравах дивізіонний суд у Відні засудив на 12 літ в'язниці, обостреної раз у місяць темницею. Дванадцятилітній Навратіль мав після зізнань одного й то малолітнього свідка, говорити до жовнірів ідущих на фронт: Хлопці, як прийдете на російську границю, возьміть собі відзнаки, щоби наші брати не стріляли до вас! Свідок сей, мала дівчинка, очевидно незацікавлена, чула про сей вислів лиш з чужих уст, яких не памить. Характеристичне, що поступоване карне розпочало ся тільки в 6 місяців від дати мнимого злочину. На основі зізнань сего одного і небезпосередного свідка військового суду признав Навратіль винуватим в діяльности проти оружної сили держави, через що ворог відніс „користи“... Навратіль перебуває в в'язниці вже чотири роки. Дивно, що остання царська амнеція, яка саме дотичить таких „преступників“ — не розтягнула ся на особу сеї дитини. Жорстокість військових судів у тій події виступає так ярко, що годі дивувати ся скаргам кривдженого населеня...

